

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO NR. I-1491 82 IR 86 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS PIRKIMŲ, ATLIEKAMŲ
VANDENTVARKOS, ENERGETIKOS, TRANSPORTO AR PAŠTO PASLAUGŲ
SRITIES PERKANČIŲJŲ SUBJEKTŲ, ĮSTATYMO NR. XIII-328 90 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ ĮSTATYMO NR. I-1428 11¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS BIUDŽETINIŲ ĮSTAIGŲ ĮSTATYMO
NR. I-1113 9¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS ĮSTATYMO NR. I-464 30¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 82 ir 86 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – 1 projektas), Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 90 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – 2 projektas), Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo Nr. I-1428 11¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – 3 projektas), Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo Nr. I-1113 9¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – 4 projektas), Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo Nr. I-464 30¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – 5 projektas), (toliau kartu – Įstatymų projektai) parengti siekiant sudaryti sąlygas centralizuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pavaldžių įstaigų viešųjų pirkimų funkciją.

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, vykdydama numatytą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. rugpjūčio 29 d. pasitarimo protokolo Nr. 39 13 klausimo „Dėl viešųjų pirkimų vykdymo funkcijos centralizavimo“ įpareigojimą, įvertino Vyriausybės kanceliarijos projekto „Pasirengimas bendrųjų funkcijų viešajame sektoriuje konsolidavimui“ įgyvendinimo metu išorės ekspertų atliktos Vyriausybės kanceliarijos, ministerijų, Vyriausybės įstaigų, Vyriausybės atstovų tarnybų, atitinkamo ministro valdymo sritims priskirtų įstaigų prie ministerijos, kitų įstaigų, kurių savininko teisės ir pareigas įgyvendina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija (toliau – Įstaigos), atliekamų viešųjų pirkimų funkcijos peržiūros rezultatus ir pateikė Vyriausybei pasiūlymus dėl Įstaigų viešųjų pirkimų atlikimo funkcijos centralizavimo. Šiems pasiūlymams Vyriausybė pritarė Vyriausybės 2019 m. kovo 27 d. pasitarimo protokolu Nr. 13.

Pagal Vyriausybei pavaldžių įstaigų viešųjų pirkimų funkcijos centralizavimo modelį 559 įstaigų tarptautiniai ir supaprastinti pirkimai bus pavedami centrinėms perkančiosioms organizacijoms (VšĮ CPO LT, Turto valdymo ir ūkio departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir steigiamai naujai įstaigai – Kultūros infrastruktūros centrui) pagal jų kompetencijai priskirtinų pirkimų objektų specifiką, o mažos vertės pirkimus atliks pačios perkančiosios organizacijos. Atsižvelgiant į tai, kad viešieji pirkimai yra itin sudėtinga ir specialių žinių reikalaujanti sritis, siekiama pirkimus nuo rinkos analizės iki sutarties sudarymo etapo patikėti atlikti aukštos kompetencijos tam tikrų sričių pirkimuose besispecializuojantiems viešųjų pirkimų profesionalams. Todėl priimant sprendimus dėl Įstaigų viešųjų pirkimų atlikimo funkcijos centralizavimo, pirkimus perimančios centrinės perkančiosios organizacijos parinktos pagal sukaupią viešųjų pirkimų centralizavimo patirtį ir kompetenciją, siekiant kuo labiau išnaudoti sėkmingai veikiančių institucijų potencialą, įskaitant pirkimų objektų standartizavimo ir VšĮ CPO LT duomenų pagrindu veikiančios informacinės sistemos galimybes. Taigi, VšĮ CPO LT taps pagrindine ir didžiausią dalį pirkimo procedūrų perimančia centrine perkančiąja organizacija, jai bus patikėtas ir Vyriausybei pavaldžių įstaigų viešųjų pirkimų poreikio

valdymas bei plečiama teikiamų paslaugų pasiūla. Atsižvelgus į tai, kad Krašto apsaugos sistemoje jau atlikta aprūpinimo sistemos reforma, Gynybos resursų agentūrai prie Krašto apsaugos ministerijos, įskaitant jos koordinuojamus krašto apsaugos sistemos pirkimus, centralizavimo modelis nebus taikomas. Taip pat centralizavimo modelis bus netaikomas ir Lietuvos Respublikos diplomatinėms atstovybėms užsienio valstybėse, Lietuvos Respublikos atstovybėms prie tarptautinių organizacijų, konsulinėms įstaigoms, specialiosioms misijoms ir kitoms perkančiosioms organizacijoms, kurios užsienyje įsigyja prekių, paslaugų ar darbų, skirtų užsienyje esantiems jų padaliniais, kariniams atstovams ar specialiesiems atašė dėl šių institucijų ir jų atliekamų pirkimų specifikos.

Įstatymų projektai padės įgyvendinti Vyriausybės programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 293–294 punktuose nurodytus prioritetus: užtikrinti skaidresnius ir efektyvesnius viešuosius pirkimus juos centralizavus.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija. Įstatymų projektus parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Viešųjų pirkimų politikos skyriaus (vedėja – Aurelija Ylė, tel. 8 706 64 834, el. p. aurelija.yle@eimin.lt) patarėja Rima Ambrazevičienė, tel. 8 706 64 621, el. p. rima.ambrazeviciene@eimin.lt, ir vyriausioji specialistė Neringa Andrijauskienė, tel. 8 706 64 839, el. p. neringa.andrijauskiene@eimin.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Perkančioji organizacija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – Įstatymas) 82 straipsnio 2 dalies nuostata, privalo įsigyti prekių, paslaugų ir darbų iš centrinės perkančiosios organizacijos, jeigu Lietuvos Respublikoje veikiančios centrinės perkančiosios organizacijos siūlomos prekės, paslaugos ar darbai atitinka perkančiosios organizacijos poreikius ir perkančioji organizacija negali prekių, paslaugų ar darbų įsigyti efektyvesniu būdu racionaliai naudodama tam skirtas lėšas. Sprendimą dėl centrinių perkančiųjų organizacijų steigimo, jų teisinės formos ar teisės atlikti centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas perkančiajai organizacijai suteikimo pagal kompetenciją priima Vyriausybė ar jos įgaliota (įgaliotos) institucija (institucijos) arba savivaldybės taryba, kaip nustatyta Įstatymo 82 straipsnio 6 dalyje. Įstatymo 82 straipsnio 8 dalyje nustatyta pareiga centrinei perkančiajai organizacijai ketvirčiui pasibaigus per 5 darbo dienas pateikti Viešųjų pirkimų tarnybai informaciją apie perkančiųjų organizacijų atliktus centralizuotus praėjusio ketvirčio pirkimus. Analogiškai šie klausimai reglamentuojami Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo (toliau – Komunalinio sektoriaus pirkimų įstatymas) 90 straipsnyje.

Šiuo metu Vyriausybei pavaldžios įstaigos viešuosius pirkimus, kurie nėra įtraukti į VŠĮ CPO LT elektroninį katalogą, atlieka pačios, centralizuotai pirkimai atliekami tik kai kurių ministrų valdymo srityse.

Įstatymo 86 straipsnio 9 dalyje yra nustatyta pareiga perkančiosioms organizacijoms laimėjusio dalyvio pasiūlymą, sudarytą pirkimo sutartį, preliminarąją sutartį ir šių sutarčių pakeitimus, išskyrus informaciją, kurios atskleidimas prieštarautų informacijos ir duomenų apsaugą reguliuojantiems teisės aktams arba visuomenės interesams, pažeistų teisėtus konkretaus tiekėjo komercinius interesus arba turėtų neigiamą poveikį tiekėjų konkurencijai, paskelbti Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje.

Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo 9¹ straipsnyje įvardytos bendrosios funkcijos, kurios gali būti atliekamos centralizuotai: buhalterinės apskaitos, dokumentų valdymo, personalo administravimo ir kitos pagalbinio pobūdžio funkcijos, o šio įstatymo 9¹ straipsnio 2 dalyje suteikta teisė Vyriausybei spręsti klausimus tiek dėl konkrečių biudžetinių įstaigų, kurių bendrosios funkcijos bus atliekamos centralizuotai, tiek dėl biudžetinės įstaigos (įstaigų), kuri

(kurios) centralizuotai atliktų minėtas funkcijas. Analogiškai bendrųjų funkcijų centralizuotas atlikimas nustatytas Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo 11¹ straipsnyje. Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 30¹ straipsnyje nustatyta teisė Vyriausybei steigti biudžetines įstaigas, kurios centralizuotai atlieka dalį viešojo sektoriaus subjektų bendrųjų funkcijų, tvirtinti jų nuostatus. Tačiau pagal šiuos įstatymus įstaiga, kuri gali centralizuotai atlikti bendrąsias funkcijas, gali būti tik biudžetinė įstaiga. Atkreiptinas dėmesys, kad tokios nuostatos apriboja pasirinkimo galimybę bendrąsias funkcijas pavesti atlikti kitokios teisinės formos įstaigoms, turinčios tam reikalingą patirtį ir kompetenciją.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siekiant įgyvendinti aiškinamojo rašto 1 punkte aptartą Įstaigų viešųjų pirkimų funkcijos centralizavimo modelį, Įstatymu turėtų būti suteikta teisė Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai priimti privalomai taikomus sprendimus dėl tam tikrų įstaigų viešųjų pirkimų funkcijos centralizuoto atlikimo ir konkrečių viešųjų pirkimų procedūrų iki sutarties sudarymo atlikimo kitų perkančiųjų organizacijų vardu be įgaliojimo (analogiška teisė pagal kompetenciją turėtų būti suteikiama ir savivaldybių taryboms). Atsižvelgiant į tai, 1 projekto 3 straipsniu keičiamo Įstatymo 82 straipsnio 2 dalies 2 punkte siūloma įtvirtinti nuostatą, kuri įpareigoja perkančiąją organizaciją įsigyti prekių, paslaugų ar darbų naudojantis centrinės perkančiosios organizacijos paslaugomis, jeigu Lietuvos Respublikoje veikianti centrinė perkančioji organizacija, vadovaudamasi Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos arba savivaldybės tarybos pagal Įstatymo 82 straipsnio 6 dalį priimtu sprendimu, atlieka viešojo pirkimo procedūrą jos vardu. Atitinkamai siūloma papildyti Įstatymo 82 straipsnio 6 dalį – nustatyti, kad Vyriausybė ar jos įgaliota (įgaliotos) institucija (institucijos) arba savivaldybės taryba pagal kompetenciją priima sprendimą dėl centrinių perkančiųjų organizacijų funkcijų apimtį ir konkrečių viešųjų pirkimų procedūrų atlikimo kitų perkančiųjų organizacijų vardu. Taip bus sukuriama palankios sąlygos efektyviau ir skaidriau administruoti viešųjų pirkimų funkcijas, optimizuoti žmogiškuosius ir finansinius išteklius, didinti viešųjų pirkimų specialistų kompetenciją, specializaciją ir ekspertų lygio žinių sutelktumą. Kartu pasitelkiant centrinės perkančiosios organizacijos viešieji pirkimai bus efektyviau išnaudojami kaip strateginė priemonė siekiant tvaraus ekonomikos augimo, socialinių, aplinkosauginių tikslų ar kuriant inovacijas.

Įgyvendinant aiškinamojo rašto 1 punkte aptartą Įstaigų viešųjų pirkimų funkcijos centralizavimo modelį ir toliau bus plėtojamas VŠĮ CPO LT elektroninis katalogas, kuris bus skirtas visoms Lietuvos Respublikos perkančiosioms organizacijoms. Perkančiosios organizacijos, įskaitant ir centrinės perkančiosios organizacijos, ir toliau privalės įsigyti prekes, paslaugas ir darbus iš šio katalogo, jei jis atitiks jų poreikius ir ji negalės šių poreikių patenkinti efektyviau. Priėmusi sprendimą nesinaudoti elektroniniu katalogu, perkančioji organizacija turės motyvuoti šį sprendimą, tai patvirtinantį dokumentą paskelbti kartu su pirkimo dokumentais, o tais atvejais, kai pirkimas atliekamas apie jį neskelbiant, jį saugoti kartu su kitais pirkimo dokumentais šio įstatymo 97 straipsnyje nustatyta tvarka. Siekiant aiškiai įtvirtinti, kad minėtas sprendimas reikalingas tik tuomet, kai šias paslaugas teikia organizacija, kuriai Vyriausybės sprendimu suteikta teisė centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas atlikti visoms perkančiosioms organizacijoms, atitinkamai patikslinamas Įstatymo 82 straipsnio 2 dalies 1 punktas.

Kartu, siekiant sklandaus centralizuotų viešųjų pirkimų atlikimo, patikslinamos ir kitos Įstatymo 82 straipsnio nuostatos, kad būtų aiškiai atskirta perkančiųjų organizacijų ir jų vardu pirkimą atliekančios centrinės perkančiosios organizacijos atsakomybė. Pagal siūlomą reguliavimą perkančioji organizacija būtų atsakinga už sutarčių sudarymą ir vykdymą, o centrinė perkančioji organizacija – už pirkimo procedūrų atlikimą iki pirkimo sutarties sudarymo. Jei perkančioji organizacija atliktų tam tikras pirkimo procedūras, už jų tinkamą atlikimą atsakytų pati perkančioji organizacija. Taip pat, siekiant nustatyti aiškų duomenų teikimo apie perkančiųjų organizacijų centralizuotus praėjusio ketvirčio pirkimus procesą, siūloma nustatyti,

kad centrinė perkančioji organizacija informaciją teiks Viešųjų pirkimų tarnybos nustatyta tvarka. Atsižvelgiant į poreikį mažinti administracines išlaidas perkančiosioms organizacijoms, kurios naudojasi centrinės perkančiosios organizacijos paslaugomis, siūloma pakeisti Įstatymo 86 straipsnio 9 dalį ir numatyti galimybę atliktų viešųjų pirkimų ataskaitas teikti ne tik pačiai perkančiajai organizacijai, bet ir centrinei perkančiajai organizacijai.

Atitinkamai Komunalinio sektoriaus pirkimų įstatymo 90 straipsnio 1–3 ir 8 dalių pakeitimu aiškiau atskiriama perkančiųjų subjektų ir centrinės perkančiosios organizacijos atsakomybė, patikslinama, kaip skelbiami ir saugomi perkančiųjų subjektų sprendimai neatlikti pirkimo naudojantis centrinės perkančiosios organizacijos paslaugomis, nustatoma, kad centrinė perkančioji organizacija informaciją apie perkančiųjų subjektų centralizuotus praėjusio ketvirčio pirkimus teiks Viešųjų pirkimų tarnybos nustatyta tvarka.

Atsižvelgiant į 1 projekto pakeitimus, 3 projektu, 4 projektu ir 5 projektu siekiama įtraukti viešųjų pirkimų procedūrų atlikimą į centralizuotai atliekamų bendrųjų funkcijų sąrašą ir neapriboti įstaigos (įstaigų), kuri (kurios) Vyriausybės ar savivaldybės tarybos sprendimu centralizuotai atliktų bendrąsias funkcijas, teisinio statuso.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymų projektus neigiamų pasekmių nenumatoma. Įstatymų projektų nuostatos sudarys geresnes ir aiškesnes sąlygas įgyvendinti Įstatymą ir Komunalinio sektoriaus pirkimų įstatymą. Įstatymų projektų nuostatomis siekiama taupyti viešąsias lėšas, didinti viešųjų pirkimų efektyvumą ir skaidrumą.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymų projektai įtakos kriminogeninei situacijai neturės. Centralizavus pirkimus, profesionalesnis viešųjų pirkimų organizavimas sumažins prielaidas atsirasti korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektų nuostatos paskatins smulkiojo ir vidutinio verslo dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose, nes centrinės perkančiosios organizacijos, pažangiai valdydamos informaciją, gali aktyviai informuoti ir skatinti tiekėjus dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, taip didinti tiekėjų konkurenciją ir valdyti galinčias kilti rizikas.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant Įstatymų projektais siūlomus pakeitimus įtraukti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių įstatymų nereikės.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektų nuostatos neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir atitinka Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų – kas ir kada juos turės priimti

Priėmus 1 ir 2 projektus, Viešųjų pirkimų tarnyba iki 2019 m. gruodžio 31 d. turės nustatyti tvarką, kaip centrinės perkančiosios organizacijos teikia Viešųjų pirkimų tarnybai informaciją apie perkančiųjų organizacijų centralizuotus pirkimus, atliktus per ketvirtį.

Remdamasi 1 projekto 1 straipsnio nuostatomis, Vyriausybė turės pakeisti Vyriausybės 2007 m. sausio 19 d. nutarimą Nr. 50 „Dėl centralizuotų viešųjų pirkimų vykdymo“: jame įvardyti pasirinktas centrinės perkančiąsias organizacijas ir apibrėžti jų kompetenciją, nustatyti pareigas perkančiosioms organizacijoms, kurių vardu bus atliekamos centralizuotos viešųjų pirkimų procedūros.

Kartu Vyriausybė turės pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. vasario 7 d. nutarimą Nr. 126 „Dėl buhalterinės apskaitos ir personalo administravimo funkcijų atlikimo centralizuotai“.

12. Kiek valstybės, savivaldybės biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Profesionaliam ir sėkmingam viešųjų pirkimų atlikimo funkcijos centralizavimo pasirengimo etapui, kuriam skiriami 2020 metai, būtinas 250 tūkst. eurų finansavimas VŠĮ CPO LT, kuri planuojama skirti iš Vidaus reikalų ministerijos administruojamų Europos Sąjungos lėšų 2020 metais (2019 m. birželio 19 d. pasitarimo pas Ministrą Pirmininką protokolais Nr. 6).

Kitoms centrinėms perkančiosioms organizacijoms finansavimas nereikalingas, nes lėšų perskirstymas vyks tarp atitinkamų ministrų valdymo srityje veikiančių įstaigų. Vyriausybei pavaldžių įstaigų viešųjų pirkimų centralizavimas bus įgyvendintas iki 2024 m. ir tai kasmet leis sutaupyti 6,5 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų: vietoj šiuo metu skiriamų 15 mln. eurų minėtų įstaigų viešiesiems pirkimams pakaktų 9,2 mln. eurų; vietoj 594 viešųjų pirkimų specialistų pakaks 225 profesionalų. Skaičiavimai grindžiami prielaidomis, kad centralizavimo poveikis, kai sujungus keletą pirkimų galima atlikti vieną procedūrą, yra apie 30 proc., o vienam viešųjų pirkimų specialistui tektų 15 pirkimų per metus.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymų projektus nebuvo gauta specialistų vertinimų ir išvadų.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „viešasis pirkimas“, „viešojo pirkimo sutartis“, „pirkimas“, „pirkimo sutartis“, „centrinė perkančioji organizacija“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Įstatymai turėtų būti išversti į anglų kalbą.

Lietuvos Respublikos energetikos ministras,
pavarduojantis ekonomikos ir inovacijų ministrą

Žygimantas Vaičiūnas

2019-11-21

Ekonomikos ir inovacijų
viceministras

Erkantas Čivilis

